

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾**

z dnia

w sprawie zwalczania zgnilca amerykańskiego pszczół

Na podstawie art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2014 r. poz.1539 oraz z 2015 r. poz. 266 i 470) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) sposób i tryb postępowania przy:
  - a) wykrywaniu i zapobieganiu rozwojowi zgnilca amerykańskiego pszczół, zwanego dalej „chorobą”,
  - b) podejrzeniu choroby,
  - c) stwierdzeniu choroby,
  - d) wygaszaniu ogniska choroby;
- 2) rodzaj próbek pobieranych do badań diagnostycznych oraz sposób ich pobierania i wysyłania;
- 3) sposób przeprowadzenia oczyszczania i odkażania.

§ 2. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) rodzina pszczela – zorganizowane zbiorowisko osobników pszczoły miodnej, złożone zwykle z jednej matki pszczelej, pszczół robotnic i trutni oraz czerwia;
- 2) czerw – łączną nazwę stadiów rozwojowych pszczoły miodnej od jaja do poczwarki;
- 3) pień pszczeli – ul wraz z zasiedlającą go rodziną pszczelą i plastrami stanowiącymi gniazdo;
- 4) pasieka – przestrzeń wolne lub ograniczony teren wraz ze znajdującymi się na nim pniami pszczelimi, budowlami i urządzeniami pasiecznymi;
- 5) ul - pomieszczenie dla pszczół wraz z wyposażeniem zwykle składającym się z ramek, beleczek, zatworów, mat ocieplających i nadstawek zbudowane z drewna lub innych materiałów przez człowieka;

- 6) plaster – zbudowana przez pszczoły robotnice woskowa dwustronna konstrukcja z sześciokątnych komórek;
- 7) stwierdzenie przetrwalników w pasiece – stwierdzenie w wyniku badań diagnostycznych czynnika zakaźnego choroby w pobranym z rodziny pszczelej innym materiale, niż chorobowo zmieniony lub martwy czerw;
- 8) stwierdzenie choroby w pasiece – stwierdzenie objawów klinicznych choroby w rodzinie pszczelej potwierdzone dodatnim wynikiem badań diagnostycznych;
- 9) rabunek – odbieranie przez pszczoły robotnice miodu lub zapasów pokarmu obcym rodzinom pszczelim w szczególności w okresie bezpożytkowym;
- 10) przesiedlenie pszczół - oddzielenie dorosłych pszczół od czerwia oraz zakażonego drobnoustrojami środowiska ulowego:
  - a) pojedyncze – przeniesienie dorosłych pszczół wraz z matką pszczelą do nowego lub odkażonego ula wyposażonego w ramki z wężą i poddanie ich 24 godzinnej głodówce,
  - b) podwójne – przeniesienie dorosłych pszczół wraz z matką pszczelą do rojnicy (transportówki), poddanie ich 24 godzinnej głodówce celem oczyszczenia przewodu pokarmowego z zarasków, a następnie osadzenie w nowym lub odkażonym ulu wyposażonym w ramki z wężą.

§ 3. 1. Powiatowy lekarz weterynarii w przypadku stwierdzenia przetrwalników w pasiece dokonuje przeglądu pasieki.

2. W ramach przeglądu, o którym mowa w ust. 1, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza badanie kliniczne wszystkich rodzin pszczelich znajdujących się w pasiece.

3. Powiatowy lekarz weterynarii w przypadku braku podejrzenia wystąpienia choroby informuje posiadacza pszczół o działaniach mogących zredukować obecność czynnika zakaźnego i zapobiegających dalszemu jego rozwojowi, w szczególności:

- 1) regularnej i sukcesywnej wymianie plastrów na ramki z wężą wytworzoną z wosku poddanego procesowi sterylizacji;
- 2) przesiedlaniu pszczół;
- 3) poddawaniu procesowi sterylizacji wosku pozyskanego z plastrów;
- 4) niepozostawianiu w pasiece niezabezpieczonych przed dostępem pszczół pustych uli, sprzętu pszczelarskiego i plastrów;

- 5) uważnej kontroli plastrów z czerwiem podczas przeglądu rodziny pszczelej;
- 6) bieżącym oczyszczaniu i odkażaniu wyposażenia, sprzętu i urządzeń pasiecznych oraz wycofanych z użytkowania uli, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia;
- 7) niewprowadzaniu do pasieki rodzin pszczelich o nieznanym stanie zdrowotnym;
- 8) ograniczeniu okoliczności sprzyjających rabunkom, w szczególności poprzez:
  - a) dokarmianie rodzin pszczelich po ustaniu lotów pszczół,
  - b) zabezpieczenie plastrów z miodem lub z zapasami pokarmu przed dostępem pszczół,
  - c) ograniczenie czasu przeglądu rodzin pszczelich,
  - d) niepozostawianie otwartych gniazd,
  - e) zmniejszenie wylotka ula rabowanej rodziny pszczelej,
  - f) uszczelnienie pni pszczelich,
  - g) utrzymywanie w pasiece tylko silnych rodzin.

§ 4. 1. Powiatowy lekarz weterynarii w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby niezwłocznie podejmuje czynności mające na celu wykrycie lub wykluczenie choroby.

2. Czynności, o których mowa w ust.1, obejmują w szczególności:

- 1) dochodzenie epizootyczne;
- 2) badanie kliniczne wszystkich rodzin pszczelich znajdujących się w pasiece.

3. Powiatowy lekarz weterynarii w przypadku stwierdzenia objawów klinicznych wskazujących na wystąpienie choroby w rodzinach pszczelich, pobiera od każdej z nich próbki do badań diagnostycznych, zabezpiecza je, znakuje i przesyła do laboratorium, o którym mowa w art. 25 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1482 i 1918 oraz z 2016 r. poz. 50).

4. Rodzaj próbek pobieranych do badań diagnostycznych oraz sposób ich pobierania i wysyłania jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

5. Powiatowy lekarz weterynarii w okresie oczekiwania na wyniki badań diagnostycznych:

- 1) w przypadku ustalenia w ramach dochodzenia epizootycznego, że czynnik zakaźny mógł być przeniesiony do innej pasieki lub z innej pasieki informuje o

podejrzeniu wystąpienia choroby powiatowych lekarzy weterynarii właściwych ze względu na miejsce położenia tych pasiek;

2) nakazuje oznakowanie pni pszczelich, w których znajdują się rodziny pszczele podejrzane o chorobę;

3) zakazuje:

a) przemieszczania z pasieki oraz do pasieki:

- pni pszczelich, rodzin pszczelich, pszczół, matek pszczelich, plastrów,
- uli i ich wyposażenia,
- sprzętu i narzędzi używanych do pracy w pasiece,
- produktów pszczelich,

b) pozyskiwania produktów pszczelich od rodzin pszczelich podejrzanych o chorobę.

§ 5. Powiatowi lekarze weterynarii, o których mowa w § 4 ust. 5 pkt 1, po otrzymaniu informacji oraz w oparciu o przeprowadzoną analizę ryzyka mogą przeprowadzić badanie kliniczne rodzin pszczelich znajdujących się w pasiece, której dotyczy ta informacja.

§ 6.1. Powiatowy lekarz weterynarii w przypadku stwierdzenia choroby w pasiece wyznacza ją jako ognisko choroby oraz:

1) stosuje środki, o których mowa w § 4 ust. 5 pkt 3 lit. a;

2) zakazuje pozyskiwania produktów pszczelich od rodzin pszczelich, w których stwierdzono chorobę;

3) nakazuje:

a) spalenie chorego pnia po uprzednim zabiciu pszczół lub

b) spalenie chorej rodziny pszczelej i jej gniazda po uprzednim zabiciu pszczół lub

c) przesiedlenie pszczół z chorej rodziny oraz spalenie jej gniazda,

d) przeprowadzenie oczyszczania i odkażania:

- pozostałych po chorych rodzinach uli, w przypadku gdy ule nie zostały unieszkodliwione przez spalenie,
- sprzętu, narzędzi oraz odzieży ochronnej używanej przy utrzymywaniu rodzin pszczelich,

- sprzętu, narzędzi oraz odzieży ochronnej używanej do pozyskiwania produktów pszczelich,

- miejsc dotychczasowego utrzymywania chorych rodzin pszczelich;

4) pobiera od każdej z rodzin nie wykazującej objawów klinicznych choroby próbki do badań diagnostycznych, zabezpiecza je, znakuje i przesyła do laboratorium, o którym mowa w art. 25 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

2. Rodzaj próbek pobieranych do badań diagnostycznych od rodzin pszczelich nie wykazujących objawów chorobowych w pasiekach wyznaczonych jako ognisko choroby oraz sposób ich pobierania i wysyłania jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

3. Nakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 3 lit. a – c, powiatowy lekarz weterynarii stosuje w zależności od oceny uwzględniającej w szczególności porę roku, liczbę rodzin w pasiece, zaawansowanie rozwoju choroby, kondycję i wielkość rodzin pszczelich oraz stan techniczny uli i rodzaj materiału, z którego zostały one wykonane.

4. Po przeprowadzeniu analizy ryzyka powiatowy lekarz weterynarii może zezwolić na przemieszczenie produktów pszczelich pozyskanych od rodzin pszczelich nie wykazujących objawów klinicznych choroby z ogniska choroby, w ramach sprzedaży bezpośredniej lub do zastosowania związanego z obróbką zapewniającą inaktywację przetrwalników.

5. Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku stwierdzenia, w próbkach pobranych zgodnie z ust. 1 pkt 4, przetrwalników w pasiece wyznaczonej jako ognisko choroby, nakazuje przesiedlenie pszczół oraz spalenie gniazda, każdej z rodzin pszczelich, w których wykryto czynnik zakaźny choroby.

6. Czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 3 lit. a - d i ust. 5, przeprowadza się pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, w sposób określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 7.1. W przypadku wyznaczenia ogniska choroby przez powiatowego lekarza weterynarii, określa się:

1) obszar zapowietrzony o promieniu co najmniej 6 km od ogniska choroby uwzględniając czynniki geograficzne, administracyjne, ekologiczne i epizootyczne odnoszące się do choroby oraz kontrolowanych obiektów;

2) sposób oznakowania obszaru zapowietrzonego.

2. W obszarze zapowietrzonym można stosować środki, o których mowa w art. 45 ust. 1 pkt 3 lit. b i pkt 4 – 7 lub w art. 46 ust. 3 pkt 1 i pkt 3 lit. b oraz pkt 4 – 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

3. W obszarze zapowietrzonym powiatowy lekarz weterynarii dokonuje przeglądu rodzin pszczelich w pasiekach.

§ 8. Powiatowy lekarz weterynarii uznaje ognisko choroby za wygaśnięte, jeżeli:

1) co najmniej po 6 tygodniach od zastosowania środków, o których mowa w § 6 ust. 1 i 5, przeprowadził badanie kliniczne wszystkich rodzin pszczelich pozostałych w ognisku choroby i nie stwierdził objawów klinicznych choroby oraz oczyszczenie i odkażenie zostało przeprowadzone w sposób określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia lub

2) znajdujące się w ognisku wszystkie rodziny pszczele lub pnie pszczele zostały unieszkodliwione oraz oczyszczenie i odkażenie zostało przeprowadzone w sposób określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 9. Traci moc rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 września 2005 r. w sprawie zwalczania zgnilca amerykańskiego pszczoł (Dz. U. Nr 187, poz. 1574).

§ 10. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

¹⁾Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działem administracji rządowej - rolnictwo, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. poz.1906).

RODZAJ PRÓBEK POBIERANYCH DO BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH ORAZ SPOSÓB ICH POBIERANIA I WYSYŁANIA

1. Od rodzin pszczelich wykazujących objawy kliniczne choroby pobiera się do badań diagnostycznych plaster lub jego wycinek o powierzchni co najmniej 20 cm², zawierający w komórkach jak najwięcej chorobowo zmienionego lub martwego czerwiu.

2. Pobierany plaster lub jego wycinek nie powinien zawierać miodu.

3. Każdy plaster lub jego wycinek oddzielnie umieszcza się w papierowym opakowaniu, na którym zapisuje się numer ula wraz z numerem próbki pozwalającym na identyfikację pasieki, z której została pobrana próbka.

4. Opakowania, o których mowa w ust. 3 umieszcza się w pudełku zabezpieczającym plastry lub ich wycinki przed zgnieceniem.

5. Na opakowaniu zewnętrznym pudełka zawierającym pobrany materiał do badań diagnostycznych umieszcza się napis: „Materiał zakaźny! Nie otwierać w czasie transportu.”.

6. Bez zbędnej zwłoki pobrane próbki przesyła się bezpośrednio do laboratorium.

7. Pobrane i przesyłane próbki należy przechowywać i transportować w temperaturze poniżej 0°C.

8. Do badań diagnostycznych od rodzin pszczelich nie wykazujących objawów chorobowych w pasiekach wyznaczonych jako ognisko choroby pobiera się próbki miodu lub zapasów pokarmu, a w przypadku ich braku, próbki:

- 1) wosku lub
- 2) pszczoł lub
- 3) osypu.

9. Próbki miodu lub zapasów pokarmu w ilości co najmniej 40 ml powinny być pobrane indywidualnie, bezpośrednio z pni pszczelich.

10. Miejscem rekomendowanym do pobierania próbek miodu lub zapasów pokarmu z pnia pszczelego są komórki plastrów położone w pobliżu czerwia.

11. Próbkę miodu lub zapasów pokarmu należy pobierać jednorazowymi łyżeczkami lub szpatułkami.

12. Miód lub zapasy pokarmu pobiera się w szklane lub plastikowe, sterylne pojemniki, zamykane szczelnym przykryciem zabezpieczającym przed wyciekami zawartości wraz z łyżeczką lub szpatułką, które mogą być przechowywane w temperaturze pokojowej lub w lodówce.

13. Próbkę wosku powinny być pobrane indywidualnie, bezpośrednio z pnia pszczelich w postaci wycinków, o powierzchni co najmniej 200 cm², z pustych plastrów.

14. Próbkę wosku umieszcza się w papierze, a następnie w zewnętrznym tekturowym lub plastikowym opakowaniu.

15. Próbkę wosku mogą być transportowane i przechowywane w temperaturze pokojowej.

16. Próbkę pszczoły, które składają się z co najmniej 100 pszczoł, pobiera się z plastrów z czerwem poprzez ich strząsanie lub zmiatanie do pojemników.

17. Pobrane do pojemników pszczoły uśmierca się poprzez zamrożenie lub uśpienie i umieszcza w papierowym lub tekturowym opakowaniu, które przechowuje się i przewozi w temperaturze poniżej 0⁰ C; dopuszczalne jest przechowywanie i przewożenie w szczelnym pojemniku, w roztworze etanolu 70%.

18. Próbkę osypu, w ilości co najmniej szklanki (200 ml), pobiera się z dna ula i umieszcza w papierowym opakowaniu, które przechowuje się i przewozi w temperaturze poniżej 0⁰ C.

19. Do każdej przesyłki próbek do badań diagnostycznych dołącza się pismo przewodnie.

SPOSOBY OCZYSZCZANIA I ODKAŻANIA

1. Osoby wykonujące zabiegi oczyszczania i odkażania powinny być zaopatrzone w ochronne okulary lub maski, kombinezony lub fartuchy oraz rękawice i buty gumowe, w celu ochrony przed poparzeniem lub zatruciem środkami używanymi do wykonywania tych zabiegów.

2. Oczyszczanie polega na usunięciu substancji mogących zawierać czynniki chorobotwórcze z pasieki, pni pszczelich, uli, sprzętu i narzędzi pasiecznych oraz na ich unieszkodliwieniu.

3. Oczyszczanie przeprowadza się przy użyciu środków fizycznych - narzędzi ręcznych, sprzętu mechanicznego lub wody pod ciśnieniem.

4. Oczyszczanie ula wykonuje się poprzez wyskrobanie wszystkich powierzchni ze szczególnym zwróceniem uwagi na wewnętrzne kąty oraz inne zagłębienia i szczeliny ula.

5. Oczyszczanie sprzętu, narzędzi i urządzeń służących do utrzymywania rodzin pszczelich można w szczególności wykonać poprzez mechaniczne usunięcie pozostałości produktów pszczelich.

6. Unieszkodliwienie materiału zakaźnego pozyskanego podczas oczyszczania uli, sprzętu, narzędzi i urządzeń służących do utrzymywania rodzin pszczelich może być przeprowadzone poprzez spalanie, w bezpiecznym miejscu na terenie pasieki.

7. Odkażanie polegające na niszczeniu czynników chorobotwórczych obecnych w środowisku przeprowadza się przy użyciu:

1) środków fizycznych, w tym:

a) przez spalanie sprzętów drewnianych, opalenie wnętrza drewnianych uli i sprzętów metalowych,

b) użycie wysokiej temperatury poprzez zanurzenie w płynnym wosku parafinowym o temperaturze 160⁰C przez co najmniej 10 minut;

2) produktów biobójczych, w rozumieniu ustawy z dnia 13 września 2002 r. o produktach biobójczych (Dz. U. z 2015 r., poz. 242).

8. Powierzchnie zakażonego sprzętu i narzędzi po mechanicznym oczyszczeniu podaje się odkażeniu odpowiednim produktem biobójczym.

9. Ule drewniane nadające się do dalszego użytkowania, po ich mechanicznym oczyszczeniu, odkaża się poprzez:

- 1) opalenie płomieniem lampy benzynowej lub gazowej albo
- 2) opalenie poprzez napełnienie ula do połowy suchą słomą lub papierem, a następnie podpalenie całej jego zawartości i utrzymanie ognia aż do zbrązowienia drewna ula lub
- 3) wyszorowanie ścian wewnętrznych i zewnętrznych ula odpowiednim produktem biobójczym;

10. Ule z tworzyw sztucznych (styropianowe, poliuretanowe) po ich mechanicznym oczyszczeniu, odkaża się poprzez wyszorowanie ścian wewnętrznych i zewnętrznych odpowiednim produktem biobójczym.

11. Elementy drewnianych uli o mniejszych gabarytach (korpusy) i drewnianego wyposażenia uli (belecзки, ramki, podkarmiaczki), po ich mechanicznym oczyszczeniu można odkażać poprzez:

- 1) zanurzenie na 10 minut w podgrzany do temperatury 160°C wosku parafinowym;
- 2) zanurzenie na 20 minut w roztworze odpowiedniego środka biobójczego.

12. Wosk pozyskany w pasiece, w które stwierdzono chorobę, przed jego ponownym zastosowaniem w pszczelarstwie powinien zostać poddany sterylizacji podczas procesu autoklawowania w temperaturze 121°C, ciśnieniu 0,1 MPa w ciągu 30 minut.

13. Teren przed zakażonymi ulami odkaża się poprzez posypanie lub polanie odpowiednim produktem biobójczym, a następnie przekopanie na głębokość 30 cm.

14. Ręce oraz ubrania ochronne osób wykonujących czynności przy utrzymywaniu rodzin pszczelich zakażonych chorobą odkaża się przy użyciu odpowiedniego produktu biobójczego.

Uzasadnienie

Projekt rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie zwalczania zgnilca amerykańskiego pszczoł stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2014 r. poz. 1539 oraz z 2015 r. poz. 266 i 470). Projektowana regulacja określa szczegółowy sposób i tryb postępowania przy zwalczaniu zgnilca amerykańskiego pszczoł.

Projektowane rozporządzenie nie ma pełnego odniesienia do prawa Unii Europejskiej. Jedynie art. 8 dyrektywy Rady 92/65/EWG z dnia 13 lipca 1992 r. ustanawiającej wymagania dotyczące zdrowia zwierząt regulujące handel i przywóz do Wspólnoty zwierząt, nasienia, komórek jajowych i zarodków nieobjętych wymaganiami dotyczącymi zdrowia zwierząt ustanowionymi w szczególnych zasadach Wspólnoty określonych w załączniku A pkt. I do dyrektywy 90/425/EWG (Dz. Urz. WE L 268 z 14.09.1992, str. 54, z późn. zm.; Dz. Urz. UE. Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 13, str. 154.) określa warunki jakie powinny być spełnione przy handlu pszczołami.

Zgodnie z informacjami zawartymi w dokumencie „Sektor pszczelarski w Polsce w 2014 r.” opracowanym przez Zakład Pszczelnictwa Instytutu Ogrodnictwa w Puławach 1 386 020 rodzin pszczelich utrzymuje 57 550 osób. Szacuje się, że z ww. rodzin pozyskano 14 048,3 tony miodu. Jednak główną korzyścią jaką czerpiemy z pszczoł to jest ich rola jako zapylaczy roślin owadopylnych. Dzięki właściwemu napszczeleniu w rolnictwie znacznie wzrastają plony, a w przyrodzie poprawia się biocenoza, w tym agrocenoza. W związku z powyższym rodzinom pszczelim należy zapewnić dobre warunki zdrowotne i warunki do rozwoju podczas całego sezonu pszczelarskiego (pożytki zasobne w nektar i pyłek kwiatowy).

Zgnilec amerykański pszczoł jest chorobą zakaźną zwierząt podlegającą obowiązkowi zwalczania, wymienioną w załączniku nr 2 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgnilec amerykański pszczoł nie jest zoonozą.

Zgnilec amerykański pszczoł jest zakaźną i wysoce zaraźliwą chorobą czerwia o przebiegu złośliwym, na którą choruje czerw zasklepiony w stadium larwy wyprostowanej, rzadziej przedpoczwarki lub poczwarki. Choroba występuje powszechnie tam gdzie utrzymywane są pszczoły w okresie wychowu czerwia w rodzinie, od wiosny do późnej jesieni – warunkiem jest obecność czerwia.

Zgnilec złośliwy jest znany od czasów Arystotelesa. Jednak naturę zakaźną tej choroby udowodnił White, który wyizolował i opisał czynnik etiologiczny choroby, tj. warunkowo beztlenową, urzęsioną laseczkę – *Bacillus larvae*, aktualnie nazywaną

Paenibacillus larvae subsp. Larvae, o długości 2,5 – 5,0 μm i szerokości 0,5 – 0,8 μm . W niesprzyjających warunkach laseczka wytwarza przetrwalniki (endospory) o wielkości 1,3 – 0,6 μm , które są bardzo odporne na wysoką temperaturę i wysuszenie oraz liczne produkty biobójcze. Endospory mogą przetrwać poza rodziną pszczelą około 40 lat. Głównym źródłem zakażenia jest martwy czerw, gdyż jedna larwa zawiera około 2,5 miliarda endospor oraz pokarm (miód, pyłek, pierzga i mleczko pszczele). Larwy zostają zarażone, spożywając pokarm zawierający przetrwalniki, podawane przez pszczoły karmicielki. Endospory dostają się do pokarmu na skutek zmieszania go ze źródłem zakażenia, jakim jest miód, który najczęściej został zrabowany z innej, już osłabionej przez chorobę rodziny. Przetrwalniki zarażające larwy mogą też pochodzić ze ścianek komórek woszczyzny, w których uprzednio zamarty larwy, chore na zgnilec. Najbardziej podatne na zakażenie są larwy młode, które nie osiągnęły jeszcze 24 godzin życia. Wówczas do zarażenia jednej larwy wystarczy około 10 przetrwalników, podczas gdy do zarażenia larwy ponad dwudniowej konieczne jest ponad 10 milionów endospor. Po 24 godzinach od zakażenia przetrwalniki zaczynają kiełkować w jelicie środkowym larwy, jednakże rozwój bakterii jest początkowo zahamowany. Po zasklepieniu komórki pszczelej laseczki przenikają przez ścianę jelita do otaczających tkanek i hemolimfy, gdzie się intensywnie namnażają. Chore larwy wkrótce zamierają, a bakterie wytwarzają przetrwalniki. Pszczoły usiłują usunąć zamarte larwy z komórek i roznoszą przetrwalniki po gnieździe pszczelim, przyczyniając się do szerzenia zakażenia. Liczba zarażonych larw nieustannie wzrasta, a ilość zdrowego czerwiu, który się wygryza, maleje. Produkcja czerwiu nie jest w stanie zrekompensować naturalnego wymierania pszczół i większość rodzin zamiera.

Chociaż tempo szerzenia się zakażenia może być znacznie ograniczone przez aktywność dorosłych pszczół usuwających z komórek chore larwy, nie wydaje się możliwym, aby rodzina pszczela poradziła sobie z rozwojem choroby, ponieważ endospory pozostają zaraźliwe przez wiele lat, a nieużywane części gniazda i zapasy pokarmu mogą być źródłem zarazy podczas kolejnych sezonów pszczelarskich.

Szerzenie się zgnilca amerykańskiego pszczół jest najczęściej spowodowane przez przetrwalniki zawarte w miodzie, który trafił do zdrowych rodzin, np. na drodze rabunku rodzin osłabionych przez chorobę. Silna rodzina, która jest w stanie rabować słabsze, często pierwsza przynosi chorobę do pasieki. Zakażenie może być także roznoszone przez pszczoły rabujące w czasie wirowania miodu lub te, które dostały się do plastrów z resztkami miodu po wirowaniu. Pszczoły wychodzące jako rój z chorej rodziny zabierają ze sobą pewne zapasy miodu i czerw w nowo założonej rodzinie zostaje zarażony. Młode pszczoły z zarażonej rodziny czasami zalatują do sąsiednich rodzin i tą drogą mogą roznosić chorobę. Także pszczelarz może nieświadomie przenosić chorobę między rodzinami wraz z plastrami zawierającymi resztki zamartych larw lub skażony miód. Choroba może także

rozprzestrzeniać się do wolnych od niej regionów przez przewożenie pszczoł na pożytki lub sprzedaż używanego sprzętu. Używanie narzędzi do obsługi rodzin pszczelich, naczyń i wirówek, które miały kontakt ze skażonym miodem, również może przyczynić się do rozwleknięcia choroby.

Zakażone pszczoły, które osiedliły się w budynkach, w dziuplach drzew i w innych odpowiadających im miejscach, mogą być stałym źródłem zgnilca amerykańskiego. Kolejne roje osiedlające się na zakażonych plastrach w opuszczonych, nie zabezpieczonych ulach, zakładają rodziny, zarażają się i po pewnym czasie zamierają. Rabunki takich rodzin przez zdrowe pszczoły mogą przyczyniać się do tego, że choroba jest endemiczna na danym terenie.

W poniższej tabeli zawarto informacje o liczbie ognisk zgnilca amerykańskiego i liczbie chorych rodzin pszczelich w latach 2011 – 2015 na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Nazwa choroby	Liczba ognisk choroby					Liczba chorych rodzin pszczelich				
	2011*	2012*	2013*	2014*	2015**	2011*	2012*	2013*	2014*	2015**
Zgnilec amerykański pszczoł	141	132	120	206	144	778	700	742	870	658

*- wg. danych zawartych w rocznych sprawozdaniach Głównego Lekarza Weterynarii, o którym mowa w art. 13 ust. 9 ustawy z dnia z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2015 r., poz. 1482, , z późn. zm.).

** - wg. danych zawartych w miesięcznych sprawozdaniach o chorobach zakaźnych zwierząt (druk RRW-7) sporządzanych przez Główny Inspektorat Weterynarii obejmujących okres styczeń - listopad 2015 r.

Regulowana w projekcie rozporządzenia tematyka stanowi szczegółowe doprecyzowanie postanowień ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Przyjęte w projekcie uregulowania umożliwiają podjęcie działań w przypadku podejrzenia i stwierdzenia choroby lub w przypadku stwierdzenia zakażenia w pasiece. Projekt określa w szczególności:

- 1) sposób i tryb postępowania przy:
  - a) wykrywaniu i zapobieganiu rozwojowi zgnilca amerykańskiego pszczoł,
  - b) podejrzeniu choroby,
  - c) stwierdzeniu choroby,
  - d) wygaszaniu ogniska choroby;
- 2) rodzaj próbek pobieranych do badań diagnostycznych oraz sposób ich pobierania i wysyłania;
- 3) sposób przeprowadzenia oczyszczania i odkażania.

Projektowana regulacja była poprzedzona rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 września 2005 r. w sprawie zwalczania zgnilca amerykańskiego pszczoł (Dz. U. Nr 187, poz. 1574) i ma na celu doprecyzowanie sposobu i trybu postępowania przy zwalczaniu przedmiotowej choroby.

Projekt rozporządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

W związku z tym, że projektowane rozporządzenie nie zawiera norm technicznych nie wymaga notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

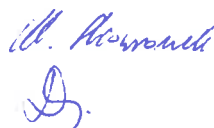
Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.), projekt rozporządzenia został zamieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Rządowego Centrum Legislacji.

Projekt rozporządzenia został umieszczony w wykazie prac legislacyjnych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w poz. 18.

Opracowano

W Departamencie Bezpieczeństwa

Żywności i Weterynarii

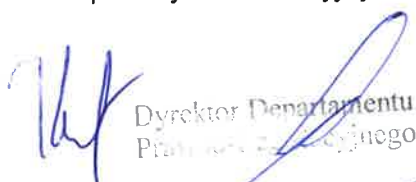

DYREKTOR DEPARTAMENTU
Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii

Krzysztof Popławski

Za zgodność pod względem
prawnym i redakcyjnym

Dyrektor Departamentu
Prac Legislacyjnych

Grzegorz Wykowski

Nazwa projektu Projekt rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie zwalczania zgnilca amerykańskiego pszczoł	Data sporządzenia 10.03.2016 r.
Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Źródło: Art. 61 ust. 1. pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2014 r. poz.1539 oraz z 2015 r. poz. 266 i 470)
Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Ewa Lech Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Nr w wykazie prac: 18
Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Dorota Waliszewska-Dysińska tel. 22 623 22 65, Dorota Waliszewska @minrol.gov.pl	

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Zgnilec amerykański pszczoł jest chorobą zakaźną zwierząt podlegającą obowiązkowi zwalczania, wymienioną w załączniku nr 2 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Jest to choroba zakaźna i wysoce zaraźliwa dla czerwiu o przebiegu złośliwym, na którą choruje czerw zasklepiony w stadium larwy wyprostowanej, rzadziej przedpoczwarki lub poczwarki. Choroba występuje powszechnie tam gdzie utrzymywane są pszczoły w okresie wychowu czerwia w rodzinie, od wiosny do późnej jesieni – warunkiem jest obecność czerwia. Z uwagi na zmieniające się warunki klimatyczne i ubożającą bazę pożytkową pszczoły w poszukiwaniu pokarmu dokonują rabunków słabszych rodzin pszczelich. Czerw karmiony zrabowanym miodem, który bardzo często zawiera endospory, w wyniku rozwoju choroby zamiera. W początkowym okresie choroby silna rodzina pszczela na bieżąco usuwa z plastrów zamarły czerw, tym samym podczas przeglądu nie stwierdza się objawów klinicznych choroby pomimo istniejącego zakażenia. Taki stan może trwać bardzo długo i jest on uzależniony od wielu czynników. Badaniem laboratoryjnym, w tym czasie, stwierdza się endospory w produktach pszczelich (np. miód, wosk) pomimo braku objawów klinicznych choroby. Projektowana regulacja ma na celu doprecyzowanie sposobu i trybu postępowania przy zwalczaniu przedmiotowej choroby. Przyjęte w projekcie uregulowania umożliwiają podjęcie działań w przypadku podejrzenia i stwierdzenia choroby lub w przypadku stwierdzenia przetrwalników zgnilca amerykańskiego pszczoł w pasiece.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Z uwagi na fizjologię rodziny pszczelej i niekontrolowane loty pszczoł w celu poszukiwania nektaru i pyłku kwiatowego w tym dokonywanie rabunków w słabszych rodzinach oraz etiologię zgnilca amerykańskiego może dochodzić do zakażenia zdrowych rodzin, w których rozwój choroby, do chwili wystąpienia objawów klinicznych, może trwać bardzo długo, w projekcie rozporządzenia przyjęto zapisy, które ujednoclią działania organów Inspekcji Weterynaryjnej.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Materia regulowana w projekcie rozporządzenia zależna jest wyłącznie od decyzji zainteresowanych państw.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Powiatowi lekarze weterynarii	306	Główny Inspektorat Weterynarii	bezpośrednie
Osoby utrzymujące rodziny pszczele	57 550	Sektor pszczelarski w Polsce w 2014 r. – oprac. Zakład Pszczelnictwa Instytutu Ogrodnictwa w Puławach	pośrednie

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

W ramach konsultacji społecznych projekt rozporządzenia zostanie przesłany do Krajowej Rady Izby Rolniczej, Krajowego Związku Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych, Sekretariatu Rolnictwa Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”, Krajowego Związku Grup Producentów Rolnych – Izby Gospodarczej, Krajowego Związku Rewizyjnego Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”, Związku Zawodowego Rolników „Ojczyzna”, Polskiego Związku Zawodowego Rolników, Federacji Branżowych Związków Producentów Rolnych, NSZZ RI „Solidarność”, Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” Komisja Krajowa, Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność 80” w Warszawie, Związku Zawodowego Rolnictwa „Samoobrona”, Związku Zawodowego Rolników Rzeczpospolitej „Solidarni”, Związku Zawodowego Pracowników Rolnictwa w RP, Związku Zawodowego Wsi i Rolnictwa „Solidarność Wiejska”, Związku Zawodowego Rolnictwa i Obszarów Wiejskich „Regiony”, Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych LEWIATAN, Pracodawców RP, Federacji Związków Pracodawców – Dzierżawców i Właścicieli Rolnych, Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych, Związku Zawodowego

Centrum Narodowe Młodych Rolników, Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych Rolników i Organizacji Rolniczych, Polskiej Izby Handlu, Związku Rzemiosła Polskiego, Business Centre Club, Forum Związków Zawodowych, Krajowego Związku Rewizyjnego Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych, Polski Związek Pracodawców – Usługodawców Rolnych, Federacji Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”, Krajowej Rady Spółdzielczej, Krajowej Izby Lekarsko – Weterynaryjnej, Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Lekarzy Weterynarii Inspekcji Weterynaryjnej, Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Lekarzy Weterynarii Wolnej Praktyki „Medicus Veterinarius”, Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych, Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Techników Weterynarii „ESKULAP”, Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” Pracowników Weterynarii, Polskiego Związku Pszczelarskiego, Stowarzyszenia Pszczelarzy Zawodowych, Stowarzyszenia Pszczelarzy Polskich „Polanka”, Zrzeszenia Pszczelarzy „Apipol”, związki pszczelarskie w Tomaszowie Lub., Katowicach, Olsztynie, Lublinie, Kielcach, Poznaniu, Gdańsku i Rzeszowie.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z ..... r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											Łącznie (0-10)	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Dochody ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Wydatki ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Saldo ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													

Źródła finansowania

Finansowanie działań organów Inspekcji Weterynaryjnej odbywa się ze środków budżetowych określonych w części 83 – rezerwy celowe działu 758 – różne rozliczenia rozdziału 75818 – rezerwy ogólne i celowe poz. 12 przeznaczonej na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt (w tym finansowanie programów zwalczania), badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt, produktach pochodzenia zwierzęcego i paszach, finansowanie zadań zleconych przez Komisję Europejską oraz dofinansowanie kosztów realizacji zadań Inspekcji Weterynaryjnej jak również w części 85 – budżetu wojewodów działu 010 – rolnictwo i łowiectwo rozdziału 01022 – zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego.

Projektowana regulacja nie powoduje skutków finansowych w zakresie zwiększenia wydatków lub zmniejszenia dochodów jednostek sektora finansów publicznych. Środki na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt są przewidziane w ustawie budżetowej.

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

W związku z wprowadzeniem w życie projektowanej regulacji organy Inspekcji Weterynaryjnej nie dodatkowych poniosą kosztów.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Czas w latach od wejścia w życie zmian	Skutki							Łącznie (0-10)
	0	1	2	3	5	10		
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ..... r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							

	(dodaj/usuń)							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
	(dodaj/usuń)							
Niemierzalne	(dodaj/usuń)							
	(dodaj/usuń)							
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Brak wpływu w ww. zakresie.							
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
X nie dotyczy								
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).				☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy				
☐ zmniejszenie liczby dokumentów X zmniejszenie liczby procedur X skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.				☐ tak ☐ nie X nie dotyczy				
Komentarz: Brak								
9. Wpływ na rynek pracy								
Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na rynek pracy.								
10. Wpływ na pozostałe obszary								
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:			☐ demografia ☐ mienie państwowe			☐ informatyzacja ☐ zdrowie		
Omówienie wpływu		Projektowana regulacja korzystnie wpłynie na zdrowie rodzin pszczelich						
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego								
Wykonanie przepisów nastąpi po wejściu w życie projektowanego rozporządzenia.								
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?								
Z uwagi na charakter projektu niezasadna jest jego ewaluacja.								
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)								
Brak								